

TER INFORMATIE

Aan

10.2.e

Chief Economist

Auteur

10.2.e

T 070 10.2.e

10.2.e @minezk.nl

Datum

4 juni 2021

Kenmerk

CE / 21154329

nota

Vorbereiding Gesprek 10.2.e Gebouwde omgeving in
de formatie

Kopie aan

- 10.2.e

(K&E)

- 10.2.e

(CSO)

Parafenroute

10.2.e

10.2.e

Bijlage(n)

Aanleiding

Op verzoek van 10.2.e richting 10.2.e is een gesprek ingepland over de Recovery and Resilience Facility (RRF). 10.2.e ervaart druk vanuit Brussel (Samson) om verduurzamingsplannen te verwerken in een Nederlands Recovery and Resilience Plan (RRP). 10.2.e vraagt om een heroverweging van de voorstellen voor de gebouwde omgeving die zijn ingediend bij AEP en IRF tijdens de ambtelijke verkenning naar kansrijke maatregelen voor het RRP. Navraag bij ambtelijk BZK leert dat het niet de intentie is om de beoordeling van de gebouwde omgeving fiches te herzien, maar eerder te bespreken hoe we dit publiek belang beter onder de aandacht kunnen brengen van de formatie.

Advies

- U kunt aangeven dat er al belangrijke documenten over verduurzaming zijn gedeeld met de formatie zoals het rapport van Laura van Geest. De formatie zou ondertussen scherp moeten hebben dat er een grote opgave ligt op het gebied van de gebouwde omgeving. Het is onduidelijk welke informatie 10.2.e in aanvulling hierop met de formatie wil delen.
- U kunt aangeven dat het openbreken van de ambtelijke verkenning van kansrijke maatregelen voor het RRP geen optie is. De beoordeling van de voorstellen is afgerond en de kansrijke maatregelen zijn door Financiën gedeeld met het formatiebureau van AZ.
- Bovendien is het criterium uit de RRF-verordening, waarbij minimaal 37% van de Nederlandse envelop van €6 mld., besteed moet worden aan het klimaat, ruim geborgd in de inventarisatie. De zorgen die 10.2.e in de mail aankaart over het borgen van dit criterium deelt EZK daarmee niet.
- U kunt met 10.2.e bekijken op welke manier verduurzamingsmaatregelen nog meer aandacht kunnen krijgen tijdens de formatie. U kunt o.a. verwijzen naar de beleidsrijke begroting en de mogelijkheid vanuit BZK om de formatie actief te informeren.

Ontvangen BBR

Toelichting

Alternatieve mogelijkheden voor de verduurzamingsvoorstellen van BZK

1. *Beleidsrijke begroting* – Staat op de agenda van de MR van 11 juni. Kans is echter klein dat hier besluiten volgen over meerjarig beleid.
2. *BZK kan voorstellen zelf actief aanbieden aan de formatietafel* – Bijvoorbeeld de voorstellen uit de investeringsagenda van de Bouw en Leefomgeving. Het is aannemelijk dat de formatie stappen wil zetten met de verduurzaming van de gebouwde omgeving.
3. *Lobbypartijen zoals AEDES kunnen actief de formatietafel beïnvloeden.*
4. *Klimaatministeries kunnen een gezamenlijk klimaatadvies geven aan de formatie* - De meerwaarde t.o.v. bestaande rapporten (o.a. Laura van Geest) is echter beperkt.

Ambtelijke inventarisatie voor de formatie

- De inventarisatie is bedoeld ter ondersteuning van de formatie en is door ambtelijk FIN aan het formatiebureau van AZ gestuurd. De inhoud van de inventarisatie wordt buiten de formatie om niet verder verspreid, zoals gebruikelijk bij een formatieproces.
- Bij de inventarisatie is rekening gehouden met de RRF-criteria. Zo komen alleen investeringen en hervormingen in aanmerking die zijn ingezet sinds februari 2020 en invulling geven aan de landspecifieke aanbevelingen. Beide bouwstenen zijn informeel getoetst bij de Europese Commissie om te bezien of ze kunnen kwalificeren voor een Nederlands RRP.
- De inventarisatie bestaat uit twee bouwstenen.
  - Bouwsteen 1 brengt bestaande en reeds voorgenomen investeringen en hervormingen in kaart die voldoen aan de RRF-criteria. Uit de gesprekken met de Commissie komt naar voren dat waarschijnlijk meer ambitie op hervormingen op de arbeidsmarkt en woningmarkt nodig is voor de Commissie om een Nederlands RRP te kunnen goedkeuren.
  - Bouwsteen 2 brengt doelmatige additionele investeringen in kaart die kansrijk zijn voor een Nederlands RRP. Departementen hebben voorstellen ingediend bij EZK (AEP). Deze voorstellen zijn samen met FIN (IRF) beoordeeld en getoetst langs de RRF-criteria.
- Een Nederlands RRP kan volledig gevuld worden met maatregelen uit zowel bouwsteen 1 als bouwsteen 2. Met elke bouwsteen kan afzonderlijk voldaan worden aan de klimaat- en digitaliseringseisen van respectievelijk 37% en 20%.

De volgende overwegingen en keuzes spelen voor een nieuw kabinet

- De inhoud en ambitie van het nationale plan is medebepalend voor de geloofwaardigheid waarmee Nederland de plannen van andere lidstaten kan beoordelen.
- Het implementeren van hervormingen door lidstaten is een belangrijke voorwaarde voor Nederland geweest om in te kunnen stemmen met de RRF. Tegen deze achtergrond moet het nationale plan gewogen worden.

- Van belang is dat het kabinet een goede, integrale afweging maakt tussen de verschillende beleidsdoelen, zoals extra incidentele uitgaven aan specifieke projecten of juist het vrijspelen van vrij te besteden middelen voor bijvoorbeeld schuldafbouw, hervormingen of incidentele uitgaven buiten de scope van de RRF.
- De RRF heeft tot doel het economische en sociale herstel en de veerkracht van lidstaten te bevorderen. Mede door de goede budgettaire uitgangspositie heeft Nederland snel op het uitbreken van de coronacrisis kunnen reageren en het herstel stevig ondersteund. Vanuit conjunctureel perspectief is er geen directe noodzaak meer te doen op het gebied van investeringen. De rationale voor Nederland kan eerder worden gezocht in het bevorderen van de noodzakelijke transitie of het versterken van de economische veerkracht via gerichte hervormingen en investeringen.

Het verdere proces

- De formerende partijen zijn nu aan zet. Het is aan de formatie om te besluiten welke hervormingen en investeringen een plek krijgen in een Nederlands herstelplan. Na de formatie is het aannemelijk dat stakeholders geconsulteerd worden op onderdelen die in aanmerking komen voor een Nederlands RRP. Bijvoorbeeld als het gaat om hervormingen op het gebied van de arbeidsmarkt, pensioenen of woningmarkt.
- Na de formatie zal er een conceptplan worden opgesteld. Met dit conceptplan begint ook een intensief proces waar andere landen de afgelopen paar maanden in verwickeld zijn. Dit proces bestaat o.a. uit (1) het vroegtijdig toetsen van het conceptplan bij de Commissie en (2) het borgen van alle andere criteria die de Commissie stelt aan een plan, zoals het vormen van adequate mijlpalen en doelen, een controle op het uitblijven van nadelige milieueffecten en het borgen van gendergelijkheid.
- Met het opstellen van een conceptplan volgen er ook stakeholderconsultaties om de inhoud te bespreken en draagvlak van het plan te versterken. Na de stakeholderconsultaties zal het conceptplan vervolgens gedeeld worden met het parlement, waarna het definitief ingediend kan worden bij de Europese Commissie.

Nederland loopt geen geld mis bij indiening van een RRP na 30 april 2021

- De Europese Commissie moet op grond van de RRF-verordening 70% van de middelen vóór december 2022 gecommitteerd hebben aan de lidstaten. De overige 30% van de middelen worden voor eind 2023 gecommitteerd.
- Om zeker te zijn dat Nederland middelen niet mis loopt, dient het plan formeel uiterlijk in de zomer van 2022 ingediend te worden zodat de Commissie en Raad nog tijdig dit proces van goedkeuring en committering voor ultimo 2022 kunnen afronden. Investeringen en hervormingen binnen een RRP dienen vóór 31 augustus 2026 te zijn geïmplementeerd.
- Een plan moet mijlpalen en doelen bevatten die verbonden zijn aan de investeringen en hervormingen. De RRF-middelen worden pas na het behalen van deze mijlpalen en doelen in tranches uitgekeerd aan lidstaten. Uitbetalingen kunnen plaatsvinden tot 31 december 2026.

Bijlage 1: Appreciatie Mail 10.2.e

- Uit de mail van 10.2.e blijkt dat hij niet goed op de hoogte is van het proces en de inhoud van de ambtelijke verkenning. De mail wekt de indruk dat de 10.2.e de ambtelijke verkenning wil openbreken.
- Navraag bij 10.2.e leert dat 10.2.e hoogstwaarschijnlijk zijn argumenten heeft gebaseerd op de beleidsdirecties binnen BZK, die niet zijn afgestemd met de coördinerende directie.
- AEP heeft de volgende kanttekening bij de door 10.2.e opgebrachte punten:
  - Het is aan de lidstaten zelf om te bepalen hoeveel % van de middelen naar klimaat en digitaal gaan, zolang er maar voldaan wordt aan de minima van 37% en 20%.
  - De ambtelijke verkenning voor additionele maatregelen (bouwsteen 2) bevat 31 voorstellen ter waarde van €11,5 miljard voor de groene transitie, bijna het dubbele van de totale envelop voor Nederland (€6 mld.). Het klimaatbelang van EZK en BZK wordt met deze inventarisatie geborgd.
  - De plannen zoals ingeleverd door andere lidstaten verschillen van kwaliteit. Bij de beoordeling van de plannen gaat het om de landspecifieke aanbevelingen en niet de specifieke wensen van de Commissie of dhr. Samson.
  - Verduurzaming van de gebouwde omgeving kan een plek krijgen in een regeerakkoord:
    1. In de verkenning is duidelijk opgenomen dat het de politiek vrij staat om zelf nog maatregelen te kiezen buiten de inventarisatie om.
    2. De overweging is meegegeven dat het onderbrengen van bestaand beleid onder een RRP ertoe leidt dat het kabinet middelen vrijspeelt die zonder voorwaarden ingezet kunnen worden voor andere doelen.
  - De voorwaarden uit de RRF-verordening zijn helder. De ambtelijke verkenning voldoet aan deze voorwaarden. De beïnvloeding van Dhr. Samson op de RRF zorgt echter voor ruis. Nederland heeft tot de zomer van 2022 om een plan in te dienen en hoeft deze indiening niet te versnellen.
  - De moties waar 10.2.e naar verwijst, hebben geen gevolgen voor een Nederlands RRP of het Nederlandse proces zoals deze is ingezet.
  - 10.2.e merkt op dat de positief beoordeelde verduurzamingsfiches slechts publieke investeringen betreffen. Dit is onjuist en geldt zeker voor het terrein van IenW en EZK. Het ondersteunen van private investeringen of een balans hierin vinden binnen een RRP is bovendien geen RRF-criterium.

Bijlage 2: Mail 10.2.e aan 10.2.e

Hoi 10.2.e ,

Ik heb eerder in het 10.2.e aangegeven dat ik zorgen heb over het proces dat door ezk en Fin wordt gedaan voor RRF. FIN en EZK hadden samen het voortouw bij de ambtelijke inventarisatie van voorstellen. FIN heeft inmiddels de positief beoordeelde fiches als mogelijke input voor het RRP bij AZ ingediend voor de informatie (samen met een lijst van negatief beoordeelde fiches).

BZK was al niet gelukkig met de keuzes die gemaakt zijn bij de beoordeling, die erg technisch en financieel gedreven was. Zoals al eerder door BZK ingebracht, zou de bijdrage aan het bereiken van de gestelde doelstellingen voorop moeten staan, gezien de grote transities waar we voor staan. En ik weet natuurlijk dat jij duurzaamheid/brede welvaart ook als belangrijk ontwikkelpunt ziet. Waar nodig kunnen plannen natuurlijk ook nog worden verbeterd.

Mijn directe aanleiding om nu toch even een berichtje te sturen is de volgende: Inmiddels wordt uit contact met Europa (o.a. met Samson) steeds duidelijker dat we echt scherper moeten kijken in relatie tot verduurzaming. De EU heeft minimumeisen gesteld wat betreft het aandeel in het totale RRP voor verduurzaming (37%) respectievelijk digitalisering (20%). De berichten die we nu horen geven aan dat Brussel hier nog veel sterker naar zal kijken. En ook de Tweede Kamer vraagt hierom. Reden voor mij om je mijn ongerustheid te delen, met name in relatie tot de klimaatambities van Nederland én van de EU. Het niet positief beoordelen van de fiches over verduurzaming van de gebouwde omgeving door ezk en Fin is in dat licht echt risicovol. Een heroverweging lijkt me eigenlijk op zijn plaats, hoewel dat natuurlijk complex is.

Een aantal overwegingen hierbij:

- Een overzicht van de reeds ingediende plannen van andere lidstaten laat zien dat verduurzaming en digitalisering daar meestal een aanzienlijk sterker accent krijgen dan het vereiste minimum.
- Het lijkt erop dat de EC bij de toekenning van gelden niet uitgaat van de prioriteiten van de afzonderlijke lidstaten, maar van de EU-prioriteiten (ook buiten de gestelde minimumeisen). Daarbij krijgen – naast digitalisering – waterstof en de renovatiegolf (met sterk accent op isolatie en groenere gebouwen) veel aandacht. Ofwel: de voorstellen moeten bijdragen aan een grote verandering conform de Europese prioriteiten.
- De meeste lidstaten willen een groot deel van 'hun' RRF-geld inzetten voor de renovatiegolf, ook al is dat geen traject dat per 2026 kan worden afgesloten. Het argument dat het geen structureel beleid mag zijn, wordt zo dus niet toegepast. Wel kan het in het RRP op te nemen deel in tijd en reikwijdte worden ingeperkt.
- De Tweede Kamer heeft diverse malen gevraagd om het Nationaal isolatieprogramma te financieren uit RRF-gelden, onder meer bij de APB in de motie Segers-Klaver en recentelijk weer in de motie Grinwis c.s.

Chief Economist

Kenmerk
CE / 21154329

- Diederik Samson heeft in 10.2.e en naar ik begrijp ook in een recent overleg met Bas van 't Wout Nederland aangespoord om de Renovation wave te financieren via het RRF. Hij deed de suggestie een serieus bedrag te reserveren voor renovatie van woningen via de woningcorporaties, met het oog op verduurzaming.
Iets dat overigens nog opvalt is dat de positief beoordeelde verduurzamingsfiches allemaal publieke investeringen betreffen. Ondersteuning van private partijen, zoals het geval zou zijn bij verduurzaming van koopwoningen, ontbreekt in zijn geheel. Daar zouden we ook nog eens naar moeten kijken.
Kunnen we het hier binnenkort eens over hebben?

Hartelijke groet,
10.2.e